

Nr 269.

Ankom till riksdagens kansli den 19 november 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Driftbudgeten.

Fjärde huvudtiteln.

1:o) **Försvarsstaben: Krigskartor.** I propositionen nr 311 har Kungl. Maj:t (bilaga 3, punkt 1, s. 13 och 14 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 oktober 1946) föreslagit riksdagen att till Försvarsstaben: Krigskartor å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

Enligt den av innevarande års riksdag beslutade organisationen för framställning av specialkartor för försvaret skall framställningen av dylika kartor ombesörjas av kartverket, som även av sina anslag svarar för framställningskostnaderna utom tryckningskostnaden. Förslag föreligger nu om medel för bestridande av tryckningskostnader för eldledningskartor. Dessa kostnader hava beräknats till 55 000 kronor. Därjämte ha äskats ytterligare 10 000 kronor för åtgärder i syfte att vidmakthålla förberedelserna för tryckning av kartor under krigsförhållanden.

Utskottet, som tillstyrker den av Kungl. Maj:t äskade medelsanvisningen, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Krigskartor* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

2:o) **Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 14—17) att till Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 kronor.

Efter därom av Kungl. Maj:t i proposition 1942: 316 framlagt förslag anvisade riksdagen under förevarande rubrik å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor. Av statsrådsprotokollet i ärendet framgår, att ifrågavarande anslag avsetts såsom bidrag för anskaffande åt skytteföreningarna och deras medlemmar av 20 000 gevär till ett pris av 100 kronor per styck. Anslaget beräknades med utgångspunkt från nämnda antal vapen och en tillverkningskostnad av 180 kronor per gevär till $[(180 - 100) \times 20\,000 =]$ berörda belopp av 1 600 000 kronor. Tillverkningen av de 20 000 gevären hade i juli 1943 påbörjats vid Husqvarna vapenfabriks aktiebolag. Av dessa gevär hade 2 300 övertagits av kronan.

Skytteförbundens överstyrelse har föreslagit, att frivilliga skytteväsendets organisationer och enskilda medlemmar skola erhålla tillfälle att, såsom tidigare skett, från kronans förråd inköpa renoverade gevär m/96 till ett pris, icke överstigande 100 kronor per styck. I första hand borde förenämnda 2 300 gevär ställas till skytteväsendets förfogande.

Arméförvaltningens tygvadlning har tillstyrkt en omedelbar försäljning av 2 300 gevär m/96 men har funnit, att någon försäljning i övrigt icke kunde komma till stånd förrän efter den 1 juli 1947. Vid försäljning från kronans förråd borde ett belopp, motsvarande vapnens nyanskaffningsvärde — 180 kronor per gevär — disponeras för återanskaffning för arméns räkning av eldhandvapen av modernare typer. För att möjliggöra en försäljning av gevären till skytteväsendet för ett pris av 100 kronor per styck borde beträffande berörda parti av 2 300 gevär utnyttjas kvarstående behållning å det för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget av 1 600 000 kronor, vilket anslag avsetts såsom bidrag till anskaffning av förenämnda 20 000 gevär, medan beträffande eventuellt framtida försäljning i övrigt ett särskilt anslag borde ställas till förfogande.

Det har syns *departementschefen* angeläget, att åtgärder vidtagas för att tillföra skytteväsendet gevär till överkomligt pris. Departementschefen har på anförda skäl dock ansett sig för närvarande endast kunna tillstyrka en försäljning från kronans förråd av 2 300 gevär m/96. Fråga om försäljning av ytterligare gevär torde, framhåller departementschefen, sedan hemvärnets behov av ytterligare vapen blivit slutligt utredd, få upptagas till prövning efter förnyad framställning av överstyrelsen.

För bestridande av det bidrag, som vid försäljning av berörda parti av 2 300 gevär bör — såsom tidigare skett — utgå av statsmedel, lärer, framhåller departementschefen, till ersättning för icke ianspråktaget belopp av förenämnda för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslag av 1 600 000 kronor, vilket numera överförts till budgetutjämningsfonden, böra anvisas ett särskilt anslag av $(2\,300 \times 80 =)$ i runt tal 185 000 kronor.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att ifrågavarande försäljning av armégevär må till angivet pris och i föreslagen omfattning komma till stånd och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 kronor.

3:o) **Marinen: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 17—20) att till Marinen: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250 000 kronor.

Marinförvaltningen har nu begärt en väsentlig förstärkning av anslaget i fråga. Som anledning till det ökade medelsbehovet har marinförvaltningen angivit att utbildningen fått en omfattning och kommit att bedrivas under förhållanden, som icke kunnat tagas i beräkning när anslagsberäkningarna verkställdes. Merkostnaderna synas till stor del hänföra sig till den effektivisering av utbildningen, som föranledes av ett genomförande av förslag framlagda av sjöförsvarets utbildningskommission, men även till att ny materiel, ekoradiomateriel, tillkommit i större omfattning och kräver speciell utbildning av personalen. Även andra av marinförvaltningen berörda förhållanden ha verkat fördyrande. Då befälsutbildningen icke bör eftersättas har departementschefen funnit nödvändigt, att marinens undervisningsanslag för innevarande budgetår förstärkes. Förstärkningsbeloppet har dock synts departementschefen utan större olägenheter kunna begränsas till 250 000 kronor.

Marinförvaltningen har erinrat om den förskjutning i utgifter från övnings- till undervisningsanslaget, som uppkommer därigenom att utbildning till följd av begränsningar i fartygsrustningarna måste äga rum i land i stället för i form av övning till sjöss och som i själva verket torde vara en av anledningarna till de beräknade merutgifterna under det sistnämnda anslaget. Marinförvaltningen har därför föreslagit, att de besparingar, som av antydda skäl uppkomma å övningsanslaget, skulle få anlitas för bestridande av kostnaderna för den utbildning, som av samma skäl måste bedrivas i land. Då det emellertid torde vara ogörligt att mer exakt ange förhållandet mellan besparingar och merkostnader i förevarande hänseende, har departementschefen ansett en förstärkning av undervisningsanslaget vara att föredraga. Departementschefen har funnit sig böra i detta sammanhang anmärka, att Kungl. Maj:t vid fastställandet av stat för marinens övningsanslag för innevarande budgetår från marinförvaltningens disposition undantagit ett belopp, motsvarande de besparingar, som förväntas uppkomma till följd av bland annat begränsningarna i fartygsrustningarna.

Utskottet tillstyrker, att marinens undervisningsanslag förstärkes med föreslaget belopp för bestridande av de uppkomna merkostnaderna.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Marinen: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

4:o) **Marinen: Kustartilleriets övningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 20 och 21) och med förmälan, att frånvaron av kostnadsstatistiskt underlag för och erfarenheter av fredsmässiga övningar medfört att anslaget för innevarande budgetår beräknats för lågt, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Kustartilleriets övningar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

5:o) **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 21—23) att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 oktober 1946 angivna beställningar å flygmateriel.

I sin skrivelse 1945: 368 anmälde riksdagen, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1945: 45 framlagda förslag, bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel, avseende tiden efter femårsperioden 1942/47, inom ramen för ett belopp av 47 miljoner kronor.

Det sålunda lämnade bemyndigandet har i huvudsak utnyttjats genom den i 1946 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 255 f.) omnämnda, av Kungl. Maj:t den 31 december 1945 beslutade jämkningen av en tidigare fastställd plan för fortsatt konstruktionsverksamhet med avseende å flygmateriel. Jämkningsen innebar i huvudsak, att inom den för femårsperioden 1942/47 fastställda kostnadsramen bereddes ökat utrymme för kostnader för anskaffning av reaktionsflygplan och aggregat för reaktionsdrift, medan vissa kostnader för tidigare utlagda beställningar å motorflygplan och flygmotorer förskötos till tiden efter femårsperiodens slut.

I skrivelse den 14 juni 1946 har *flygförvaltningen* gjort framställning om bemyndigande att under budgetåret 1946/47 intill ett belopp av ytterligare 26 miljoner kronor utlagga erforderliga beställningar å flygmateriel, för vars anskaffning medel icke finnas disponibla under redan anvisade anslag och för vilken likvid ej behöver erläggas förrän efter nämnda budgetår.

Överbefälhavaren har lämnat framställningen utan erinran.

Icke heller 1945 års *försvarskommitté* har haft något att erinra mot flygförvaltningens framställning.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Det av 1945 års riksdag lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av flygmaterielbeställningar intill ett belopp av 47 miljoner kronor utöver de anslag, som för sådant ändamål stå till förfogande under femårsperioden 1942/47, motiverades — liksom flygförvaltningens nu föreliggande framställning — av dels den långa genomloppstiden vid tillverkning av flygmateriel, dels ock lämpligheten av en någorlunda kontinuerlig och jämn belastning av den inhemska flygindustrin. Vid anmälan av propositionen 1945: 45 anförde min företrädare i ämbetet, att det oavsett den närmare utformningen av den försvarsorganisation, som kunde komma att bli bestående efter utgången av femårsperioden 1942/47, måste anses

säkert, att i densamma komme att erfordras flygplan och flygplansmateriel av modern konstruktion. Det syntes därför icke behöva möta betänkligheter att bemyndiga flygförvaltningen att utlägga beställningar inom den angivna kostnadsramen. Det kunde, enligt vad vidare anfördes, förutses, att fråga kunde uppkomma om ytterligare materielanskaffning av den art som i ärendet angivits. I den mån så bleve fallet, syntes riksdagen böra successivt underställas dylika ärenden.

Den nu föreliggande framställningen avser en utvidgning av det av 1945 års riksdag lämnade bemyndigandet, och de vid anmälan av 1945 års proposition anförda synpunkterna äga härvid fortfarande tillämpning. Den materielanskaffning, som avses med framställningen, utgör ett fullföljande av det anskaffningsprogram, som av statsmakterna godtagits för tiden närmast efter utgången av femårsperioden. Av det i framställningen angivna beloppet, 26 miljoner kronor, avses enligt framställningen omkring 10 miljoner kronor för reservdelar till flygplan och motorer, som för närvarande äro under leverans, 12,5 miljoner kronor belöpa på tillverkningen av reaktionsdrivna svenska flygplan jämte tillbehör och återstoden avses för diverse andra anskaffningar inom ramen för nyssberörda program.

Om en fortlöpande modernisering och komplettering av flygmaterielen skall kunna genomföras utan störande avbrott, torde de av flygförvaltningen avsedda beställningarna vara i huvudsak erforderliga. På senaste tiden har uppkommit fråga om anskaffning till ett mycket fördelaktigt pris av ett antal moderna ekoradiostationer för komplettering av flygvapnets under krigsåren uppbyggda ekoradioorganisation. Kostnaderna för anskaffningen ha beräknats till 4,35 miljoner kronor, varav 0,9 miljon kronor beräknats kunna rymmas inom flygvapnets anslag till anskaffning av flygmateriel för innevarande budgetår. Den ifrågasatta materielanskaffningen måste anses vara av synnerligen stor betydelse för flygvapnets effektivitet. Huruvida densamma kan äga rum kan emellertid icke för närvarande med säkerhet bedömas — en närmare granskning av de salubjudna apparaterna har ännu icke kunnat ske — och frågan om anvisande av medel härför är med hänsyn därtill icke nu aktuell. Det synes få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan pågående undersökningar slutförts, besluta i ämnet, i den mån kostnaderna, eventuellt med undanskjutande av andra anskaffningar, kunna bestridas av tillgängliga medel under nyssberörda anslag. I den mån annan planemässig anskaffning sålunda undanskjutes, kan en utvidgning av det av flygförvaltningen begärda bemyndigandet att utlägga beställningar, avseende tiden efter femårsperioden 1942/47, bliva erforderlig. Bemyndigandet synes emellertid kunna begränsas inom ramen för ett belopp av $(26 + 4,35 - 0,9 =)$ i runt tal 29,5 miljoner kronor. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t hos riksdagen utverkar bemyndigande att medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel inom ramen för nyss angivna belopp, 29,5 miljoner kronor. Vid bifall härtill ha statsmakterna för tid efter innevarande budgetårs utgång bundit sig för sammanlagt $(47 + 29,5 =)$ 76,5 miljoner kronor. Till jämförelse må nämnas, att flygförvaltningen för budgetåret 1947/48 hemställt om ett reservationsanslag av drygt 130 miljoner kronor till anskaffning av flygmateriel.

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen kunna avvikelser från det föreliggande programmet visa sig erforderliga. Jag förutsätter därför, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att — liksom hittills skett — närmare pröva vilken flygmateriel som skall anskaffas.

Departementschefen har slutligen erinrat, att anslag till bestridande av de av flygförvaltningen angivna kostnaderna erfordras först under budgetåret 1947/48.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att 1945 års riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel, avseende tiden efter femårsperioden 1942/47, inom ramen för ett belopp av 47 miljoner kronor. Den nu föreliggande framställningen innebär bemyndigande att under budgetåret 1946/47 intill ett belopp av ytterligare 29,5 miljoner kronor utlägga erforderliga beställningar å flygmateriel, för vars anskaffning medel icke finnas disponibla under redan anvisade anslag och varför likvid icke behöver erläggas förrän efter nämnda budgetår. Den materielanskaffning, varom nu är fråga, avser reservdelar till flygplan och motorer, reaktionsdrivna svenska flygplan, ekoradiostationer m. m. och utgör såsom departementschefen framhållit ett fullföljande av det anskaffningsprogram, som av statsmakterna godtagits för tiden närmast efter utgången av femårsperioden. Då den föreslagna materielanskaffningen torde — oavsett den närmare utformningen av den blivande försvarsorganisationen — vara erforderlig, anser sig utskottet, under erinran att 1945 års försvarskommitté icke haft något att invända mot det föreliggande förslaget, böra tillstyrka, att riksdagen lämnar det begärda bemyndigandet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning pröva enskildheterna i anskaffningsprogrammet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 oktober 1946 angivna beställningar å flygmateriel.

6:o) **Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 23—25) att till Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Å riksstatens fjärde huvudtitel äro uppförda vissa anslag för reglering av ersättningar för skador m. m., hänförliga till försvarets verksamhet. Dessa anslag reglera i huvudsak den ersättningsskyldighet som åligger kronan jämlikt särskilda författningsbestämmelser. I andra fall, då kronan av domstol ålägges betalningsskyldighet med stöd av allmänna skadeståndsregler eller då ersättning utgår efter skälighetsprövning i administrativ ordning, stå andra medel till ersättnings gäldande icke till buds än anslaget till extra utgifter eller eventuellt anslaget till oförutsedda utgifter. Utgifterna för gäldande av ersättningar av sistnämnda slag hava visat sig uppgå till så stora belopp att anslaget till extra utgifter icke ansetts lämna tillgång till deras gäldande. Försvarets civilförvaltning har därför å försträckningstitel redovisat vissa av dessa utgifter, nämligen sådana som grundat sig på domstols utslag eller dom och avsett större belopp. Övriga hithörande utgifter ha däremot avförts å anslaget till extra utgifter.

Civiltförvaltningen har föreslagit, att de av förvaltningen förskjutna utgifterna skulle bestridas av anslaget till oförutsedda utgifter, vilket förslag statskontoret biträtt med hänsyn till att andra medel icke finnas disponibla. Enligt departementschefens mening är det ur redovisningssynpunkt mest rationellt, att utgifter av ifrågavarande slag redovisas under ett särskilt anslag. Departementschefen har därför föreslagit, att redan nu för ändamålet äskas ett anslag av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget bör omfatta de utgifter för ersättningar för skador m. m. till följd av försvarets verksamhet som icke bestridas av andra anslag och bör lämpligen benämnas *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* Vid prövning av anslagsäskandena för budgetåret 1947/48 bör enligt departementschefen möjligen övervägas att till ett anslag sammanföra flertalet av de ersättningar av motsvarande slag som nu utgå av skilda anslag under fjärde huvudtiteln.

Å det anslag, som enligt vad sålunda förordats nu bör äskas av riksdagen, bör enligt departementschefen i första hand beräknas täckning för de av civiltförvaltningen förskjutna kostnaderna för utgivna ersättningar, i runt tal 270 000 kronor. Utgifterna under anslaget under senare hälften av innevarande budgetår uppskattas till 130 000 kronor. Anslaget bör därför upptagas till $(270\ 000 + 130\ 000 =)$ 400 000 kronor. Anslaget bör med hänsyn till utgifternas karaktär betecknas såsom förslagsanslag. De besparingar som genom överflyttningen av kostnader till det nya anslaget uppkomma å innevarande budgetårs anslag till extra utgifter hava beräknats uppgå till omkring 50 000 kronor.

Departementschefen har framhållit, att de ersättningar om vilka nu är fråga till stor del äro hänförliga till den förstärkta försvarsberedskapen. Det är följaktligen att emotse att anslagsbehovet kommer att framdeles successivt nedgå.

Utskottet anser det ur budgetteknisk synpunkt riktigt, att särskilt anslag anvisas för bestridande av utgifter av här ifrågavarande slag. Mot den för ändamålet begärda medelsanvisningen har utskottet icke något att erinra.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond.

7:o) **Ordnande av tygkompaniernas förläggningar.** I propositionen nr 311 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 1, s. 141—146 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 oktober 1946) föreslagit riksdagen att till Ordnande av tygkompaniernas förläggningar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 285 000 kronor.

Enligt 1942 års försvarsbeslut skulle i fred organiseras särskilda tygtrupper, vid vilka personal för tygtjänstens underhållsförband utbildades och vilka vid mobilisering uppsatte dessa förband. Tygtrupperna skulle omfatta tre tygkompanier, Första tygkompaniet (Tyg 1) i Stockholm i anslutning till tygstationen å Järvafältet, Andra tygkompaniet (Tyg 2) i Skövde (jfr prop. 1943: 302, riksdagens skriv. nr 412) i anslutning till Skaraborgs pansarregemente samt Tredje tygkompaniet (Tyg 3) i Boden i Norrbottens regementes kasernetablissemant. I skilda sammanhang har riksdagen anvisat medel för ordnande av förläggningar för dessa förband. Byggnadsarbetena för tygkompanierna ha emellertid icke kommit till utförande. Sedan frågan om förläggningslokaler för tygtrupperna delvis ställts på framtiden och härför avsedda medel reserverats för andra ändamål, återstå numera medel allenast för ordnande av Första tygkompaniets förläggning på Järvafältet — för avskrivning av anläggningskostnaderna härför ha s. k. Gärdesmedel avsetts komma till användning — och för uppförande av förråd för Andra tygkompaniet i Skövde. Då det med hänsyn till krigsorganisationen varit nödvändigt att under beredskapstiden uppsätta delar av tygtrupperna ha, i avvaktan på att förläggningsfrågorna kunnat slutligt lösas, Första och Andra tygkompanierna organiserats och provisoriskt förlagts huvudsakligen till Stockholm respektive Västerhaninge.

De väsentliga hyreskostnader, som äro förenade med de uppsatta tygkompaniernas nuvarande förläggningar, ha föranlett arméchefen att framlägga förslag till omförläggning av dessa kompanier. I samband därmed föreslås även uppsättande av återstående del av tygtrupperna. Förläggningsfrågan kan, framhåller föredragande statsrådet, i nuvarande läge lösas endast provisoriskt; något föregripande av den omprövning av frågan om krigsmaktens organisation, som utföres genom 1945 års försvarskommitté, bör givetvis icke nu ske. Arméchefen har därför föreslagit ett provisorium, som ansluter sig till vad i hans till försvarskommittén överlämnade plan till arméns blivande organisation förutsatts beträffande tygtrupperna, nämligen sammanförande av dessa förband med träng- och intendenturtrupper till un-

derhållstrupper. Tygkompanierna skulle sålunda provisoriskt förläggas till trängkårerna och fördelas med en enhet vid varje kår. Förslagets genomförande medför engångskostnader för byggnadsarbeten, huvudsakligen flyttning och inredning av baracker, beräknade till i runt tal 300 000 kronor, för flyttning av materiel, 40 000 kronor, samt för omflyttning och utbildning av personal, uppskattade till omkring 80 000 kronor. Mot dessa engångskostnader svara årliga besparingar i form av minskade hyreskostnader och personalinskränkningar, beräknade till 180 000 kronor.

Med hänsyn till de betydande kostnadsbesparingar som stå att vinna genom en omflyttning av tygkompanierna har statsrådet efter samråd med chefen för försvarsdepartementet ansett sig kunna tillstyrka den föreslagna omflyttningen. Förslaget innebär, att den nuvarande utbildningsstyrkan fördelas på fyra enheter. Då de nuvarande personalstaterna beräknats för tre kompanier, har det ansetts böra övervägas att även efter omflyttningen bibehålla samma antal enheter. Det har därvid visat sig, att en uppdelning på tre kompanier är möjlig och till och med ur vissa synpunkter lämpligare tills vidare. Statsrådet har därför föreskrivit, att tygkompanierna skola provisoriskt förläggas, ett vid Svea trängkår i Linköping, ett vid Göta trängkår, med huvuddelen vid Skaraborgs pansarregemente i Skövde och ett vid Skånska trängkåren i Hässleholm. En dylik förläggning medför begränsning av de beräknade engångskostnaderna med omkring 20 000 kronor.

Kostnaderna för omflyttning av personal och materiel hava föreslagits skola bestridas av vederbörliga anslag å riksstaten.

Såsom framgår av en vid propositionen 1946:121 såsom bilaga 2 fogad sammanställning av byggnadsprogrammet för armén under femårsperioden 1942/47 har i den totala kostnadssumman för arméns byggnader m. m. under nämnda period inräknats en reserv av omkring 360 000 kronor. De byggnadskostnader som föranledas av här föreslagen omförläggning av tygkompanierna skulle alltså kunna inrymmas i denna totalsumma. Denna reserv bör dock, framhåller statsrådet, i första hand disponeras för dess egentliga ändamål nämligen till förstärkning av medelsanvisningar inom kostnadsramen. Statsrådet har därför velat förorda, att för bestridande av kostnaderna för här ifrågakommande byggnadsarbeten anvisas ett särskilt anslag. Anslagsbehovet har uppskattats till 285 000 kronor. Anslaget, som bör tagas i beaktande vid beräkningen av kostnaderna för byggnadsarbeten för armén under femårsperioden 1942/47, kan, evalverat till prisläget den 1 juli 1941, beräknas motsvara ett belopp av 246 000 kronor.

Såsom i propositionen framhållits innebär den föreslagna omflyttningen av tygkompanierna icke något föregripande av den omprövning av frågan om krigsmaktens organisation, som utföres genom 1945 års försvarskommitté. Då betydande kostnadsbesparingar torde stå att vinna, därest förlägningsfrågan ordnas enligt de angivna riktlinjerna, har utskottet icke något att erinra mot förslaget i denna del. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning, att de av förslaget föranledda byggnadskostnaderna böra bestridas från ett särskilt för ändamålet anvisat anslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Ordnan­de av tygkompaniernas för­läggningar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 285 000 kronor.

Marinens delfond.

8:o) **Iordningställande av vissa bergrumsanläggningar för förrådsändamål.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 146—148) att till Iordningställande av vissa bergrumsanläggningar för förrådsändamål å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

Enligt av marinförvaltningen i skrivelse den 25 april 1946 framlagt förslag bör viss dyrbar och svårersättlig materiel förvaras i befintliga fullträffsäkra bergrumsanläggningar. För att möjliggöra detta måste emellertid lokalerna förses med elektriska avfuktning­sanordningar och i viss utsträckning inklädas. Enligt förslaget skulle dylika åtgärder vidtagas vid Hemsö, Stockholm, Gotlands, Blekinge och Göteborgs kustartilleriförsvär. Kostnaderna härför har marinförvaltningen beräknat till 2 000 000 kronor. Utredningen ger vid handen, att genom denna engångsutgift vinnes en högst betydande minskning av de årliga driftkostnaderna och en ej oväsentlig besparing av vedbränsle. På ett fåtal år beräknas anläggningskostnaden vara amorterad. Med hänsyn härtill har föredragande statsrådet i princip intet haft att erinra mot förslaget genomförande. Statsrådet, som inhämtat yttrande i ärendet från statens sakrevision, har dock ansett kostnaderna i fråga kunna begränsas till 1 300 000 kronor, vilket belopp kan beräknas motsvara 1 130 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Kostnaderna för byggnadsarbeten för marinen under utbyggnadsperioden 1942/47 belastas sålunda för här ifrågasvarande anläggningsföretag med ett belopp av 1 130 000 kronor.

Utskottet.

Då de ifrågasatta anordningarna lämpligen böra komma till stånd, tillstyrker utskottet den för ändamålet föreslagna medelsanvisningen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Iordningställande av vissa bergrums­anläggningar för förrådsändamål* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

9:o) **Vissa markförvärv för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 148 och 149) att till Vissa markförvärv för marinen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

I investeringsplanen för budgetåret 1946/47 har förutsatts, att ubåtstunnlar skola komma till utförande, därest arbetsmarknadsläget påkallar ianspråktagande av härför beräknade medel i den s. k. grovarbetsreserven. Marinförvaltningen har föreslagit, att vissa härför erforderliga markområden till en sammanlagd kostnad av 135 000 kronor redan nu skola förvärvas. Det har upplysts, att de föreslagna områdena såväl med hänsyn till belägenhet som med hänsyn till de å områdena befintliga bergens beskaffenhet och storlek äro väl lämpade för det avsedda ändamålet. Då det uppenbarligen är önskvärt, framhåller föredragande statsrådet, att mark står till förfogande, därest utförandet av arbetena skulle aktualiseras, har statsrådet i princip intet haft att erinra mot marinförvaltningens förslag.

För närvarande har statsrådet emellertid ansett sig blott kunna tillstyrka förvärv av ett till 68 000 kronor värderat område, vilket synts kunna överföras i kronans hand genom frivillig uppgörelse på för kronan godtagbara villkor. För förvärv av detta område om cirka 34 hektar har beräknats ett belopp av 68 000 kronor jämte 2 000 kronor för vissa omkostnader i samband med förvärvet, eller tillhoppa 70 000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för marinen* å tilllägsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

Stockholm den 19 november 1946.

På statsutskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar *Pauli, Gränebo, Karl Andersson, Heiding, Manner-skantz, Boman, Ekströmer, Gillström, Johan Eric Ericson, Rosenberg, Gunnar Andersson* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Bergström, Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Lindholm, Holmström, Thapper, Persson* i Vinberg och *Birke*.
